

Комп'ютер та Інтернет на заняттях з іноземної мови

Пономаренко Н. Г., ст. викладач кафедри іноземних мов

Миколаївський державний аграрний університет

Сьогодні великий інтерес проявляється до збільшення ролі іноземної мови в діяльності випускників вищих навчальних закладів. Використання сучасних інформаційних технологій на занятті – надзвичайно актуальне і водночас проблематичне питання для викладача іноземної мови. В методиці викладання іноземних мов ця проблема розробляється з початку 80-х років ХХ ст. Сьогодні використання інформаційних технологій – одна з умов успішного вивчення іноземної мови. Тому викладач іноземної мови повинен, окрім ґрунтовної фахової підготовки, володіння сучасною комунікативною методикою, використовувати інформаційні технології на усіх етапах навчання – це вимога часу. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним. Навіть дуже «традиційний» викладач зі стійким імунітетом до втручання новітніх технологій не може заперечити, що Інтернет є дуже багатим джерелом потенційних навчальних ресурсів. Та поки викладачі ще лише готуються до викладання предмета з використанням комп'ютерів, студенти вже давно вчать за допомогою Інтернету. Розглядаючи питання щодо використання комп'ютера у навчанні іноземних мов, можна виділити такі позитивні моменти його впровадження: 1) мотивує навчання, можливо навіть більше, ніж аудіо- та відеоматеріали; 2) дає можливість викладачеві застосовувати індивідуальний підхід; 3) сприяє розвитку самостійності студентів, спонукає користуватися інформацією, що безпосередньо стосується їхнього особистого чи професійного життя; 4) підвищує проінформованість щодо інших мов та культур; 5) завдяки наявності різноманітних типів текстів підвищує мовні компетенції; 6) забезпечує сучасний матеріал, що відповідає інтересам і потребам студентів; 7) пропонує автентичний і актуальний матеріал.

За останні десять років навчання із застосуванням інформаційних та комунікаційних технологій стало звичним для більшості вищих та загальноосвітніх навчальних закладів усього світу. Актуальним також є використання мультимедійних засобів при викладанні мов, оскільки політика освітніх систем у галузі вивчення мов спрямовується не тільки на те, щоб молодь вивчала якомога більше мов, а й на розвиток тих вмінь, що дозволяють бути мобільними, проінформованими, де мова виступає засобом донесення інформації, перш за все через мультимедійні канали. Сьогодні важко визначити питому вагу інформації, яку

студенти отримують безпосередньо від викладача та з різноманітних засобів масової інформації, через мережу Інтернет та мультимедіа.

Комп'ютеризоване навчання на заняттях іноземної мови реалізується на таких принципах, як: 1) індивідуалізація (можливість персонально працювати з кожним учнем, враховуючи його здібності, рівень знань, умінь та навичок); 2) диференціація (можна обирати та пропонувати студентам необхідні варіанти навчальних завдань, певної складності й кількості та у такій послідовності, що відповідає їхнім пізнавальним можливостям, рівню знань та умінь); 3) інтенсифікація (наявні різні засоби презентації навчального матеріалу, його структурування з широким залученням інтерактивних видів і форм робіт).

Серед головних дидактичних функцій, що можуть бути реалізовані за допомогою комп'ютерних технологій треба зазначити такі: пізнавальна: так, наприклад, використовуючи комп'ютерні технології та Інтернет, можна отримати будь-яку необхідну інформацію та, використовуючи навчальні програми, на яких відображені текст, звук, зображення, відео, сприяти пізнавальній активності студентів; розвиваюча: робота студентів із навчальною програмою крім активації лексики сприяє розвитку таких необхідних пізнавальних процесів, як сприйняття, логічне мислення, пам'ять, уява; тренувальна: за допомогою комп'ютерних програм студенти мають можливість самостійно у нетрадиційній формі тренуватись та перевірити свій рівень знань та умінь з певної теми, визначити конкретні прогалини, доопрацювати їх та виконати запропоновані завдання ще кілька разів з метою покращання своїх результатів; діагностична: використовуючи комп'ютерні технології, викладач має змогу швидко здійснити контроль та з'ясувати рівень засвоєння навчальної теми студентами; комунікативна: під час роботи студентів з навчальними програмами, ведучи діалог із комп'ютером, студенти долають бар'єр боязкості.

Використання комп'ютера у процесі вивчення іноземної мови сприяє виконанню наступних завдань. 1. Зацікавлення іноземною мовою. Під час роботи з навчальною програмою діє методичний прийом «перенесення» студентів в іншомовну ситуацію, наближену до реального життя. Також у студентів виникає крім цього інтерес до роботи з комп'ютером, зокрема до різноманітних комп'ютерних програм. 2. Унаочнення навчального матеріалу. За допомогою навчальних програм можна поєднати чуттєві, слухові та зорові компоненти впливу на сприйняття тексту студентами. 3. Розширення знань студентів з певної навчальної теми. Так, відповідні CD-диски надають безліч цікавої та корисної ілюстрованої інформації за темами, які у звичайних підручниках, як правило, недостатньо цікаво подані. Студенти також мають можливість розширити свої знання за допомогою використання комп'ютерних технологій не тільки з предмету «іноземна мова», а й отримати

певні знання та досвід ситуацій, наближених до реальних. 4. Перевірка та самоперевірка набутих знань та умінь. Працюючи з навчальними програмами, студенти мають можливість перевіряти себе, дивлячись на «результати уроку». Також на заняттях з використанням комп'ютера дуже швидко проходять тестування, виконання контрольних вправ.

Метою використання таких навчальних комп'ютерних програм є навчання студентів іноземної мові через наближення їх до реальних життєвих ситуацій. На таких інтегрованих заняттях студенти удосконалюють свої знання, вміння та навички, набуті за попередній період навчання, також дуже доцільно використовувати такі навчальні програми як засіб інтенсифікації та оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, активізації їх можливостей, розвиток їх творчих здібностей.

Впровадження інноваційних технологій, зокрема, використання комп'ютерних навчальних програм на заняттях проходить трьома етапами. 1 етап – це формування лексичних та граматичних навичок з теми. Протягом цього етапу студенти засвоюють будову іншомовних речень, удосконалюють мовні навички, прослуховуючи та повторюючи фрази та речення записані на диску, водночас вони можуть бачити на екрані наскільки ефективно це в них виходить, бо одразу комп'ютер висвітлює «оцінки». Під час цього етапу комп'ютер виступає в ролі терплячого репетитора, враховуючи індивідуальні особливості студента, якому інколи потрібно багато разів повторити одну й ту саму фразу. 2 етап – на цьому етапі проходить удосконалення мовних навичок та використання тих фраз та речень, які закріплювались на першому етапі, в діалозі з комп'ютером. Студент має вибрати один з трьох поданих комп'ютером варіантів із вірною відповіддю та вчасно відповісти на фразу, подану комп'ютером. Крім цього під час діалогу студента з комп'ютером екран висвітлює фотографії, що стосуються теми діалогу. 3 етап – це засвоєння матеріалу, розвиток умінь вживати лексичні та граматичні знання, набуті під час попередніх двох етапів. Студентам пропонуються граматичні та лексичні завдання, наприклад: поставити слова у вірній послідовності, щоб було вірно побудоване речення; дібрати до запропонованих слів (які зустрічались протягом двох попередніх етапів) антоніми чи синоніми; вставити за змістом слова у фрази або речення. Після проходження цих етапів студент може побачити, наскільки успішно він працював протягом заняття, подивившись результати уроку.

Таким чином, впровадження та застосування комп'ютерних навчальних програм на заняттях іноземної мови це: 1) ефективний допоміжний технічний наочно-слуховий засіб; 2) допоміжний засіб навчально-пізнавальної діяльності студентів; 3) засіб підвищення мотивації та бажання студентів вивчати іноземну мову; 4) швидкий та ефективний засіб

оцінювання та контролю знань, вмінь та навичок студентів; 5) засіб підвищення інтерактивної та комунікативної діяльності.

Крім цього, використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземної мови дозволяє відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил, а також подолати монотонність заняття при формуванні мовленнєвої та комунікативної компетенції студентів при навчанні іноземній мові.

Сучасні інформаційні технології при вивченні іноземних мов дозволяють забезпечити: проведення аудиторних занять і самостійної роботи з розвитку навичок усного мовлення; поповнення активного словникового запасу; навички двостороннього перекладу; перевірку орфографії; аналітичну обробку повідомлень; синтез документів; перевірку знань (тестування).

Найвища ефективність застосування комп'ютерних інформаційних технологій у мовній підготовці досягається при їх комплексному, системному використанні.

Основою технічного забезпечення є персональний комп'ютер, оснащений додатковими пристроями. Інформаційне забезпечення складають словники, бази даних і бази знань, реалізовані на компакт-дисках, а також у вигляді розподілених баз.

Програмне забезпечення складають засоби базового програмного забезпечення та пакети прикладних програм (інформаційно-довідкові й інформаційно-пошукові системи, програми-перекладачі, експертні системи, навчальні системи тощо).

Методичне забезпечення розробляється із урахуванням специфіки фаху користувача.

Інтернет як джерело додаткової інформації. Найпростіше використання Інтернету – це використання його як джерела додаткових матеріалів для викладача та студента. Це величезна довідково-інформаційна система, яка може бути використана для вивчення мови. Матеріали можуть бути роздруковані і використані під час традиційного заняття. У цьому випадку використовується лише незначна частина можливостей мережі. Але навіть за такого використання, вивчення іноземної мови змінюється: користувач Інтернету отримує актуальну і автентичну інформацію.

Використання Інтернету безпосередньо на занятті. Використання Інтернету на занятті іноземної мови не повинно бути самоціллю. Насамперед, викладачу необхідно дати відповідь на запитання: для кого, для чого, коли, в якому обов'язку повинен бути використаний Інтернет,

оскільки дуже важко зорієнтуватися у величезному об'ємі інформації. Сайти, які є корисними для викладача іноземної мови і які можуть бути використані на уроці, можна розділити на інформаційні та власне навчальні. Інформаційні сайти використовують для добору цікавих текстових документів, творчих завдань. Спеціальні навчальні сайти містять різні види робіт, вони розроблені з урахуванням рівня знань студентів. Робота саме з такими сайтами є цікавою і корисною у вивченні мови. Крім того, є група вузькоспеціальних навчальних сайтів, призначених для навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, письма, говоріння та аудіювання), вивчення фонетики, граматики, лексики тощо. У роботі з навчальними сайтами обирається той рівень складності, який відповідає рівню підготовки студентів. Навчальні сайти, зазвичай, мають кілька рівнів складності; щодо інформаційних сайтів, то учитель має сам визначитися з добром матеріалу відповідної складності. Організація ефективного навчання за допомогою навчальних сайтів залежить від наступного: чіткого формулювання завдань; конкретних вказівок щодо їх виконання; добору матеріалу відповідно до потреб комунікації та компетенції учнів; вмілого використання часу і простору.

Викладач має пропонувати завдання, спрямовувати пошукову діяльність студентів, допомагати їм зрозуміти інформацію та спілкуватися у Інтернеті іноземною мовою. Викладач повинен бути поруч зі студентом, коли він потребує допомоги, однак не заважати йому працювати самостійно, стежити за часом, спрямовуючи роботу таким чином, щоб усі студенти були задіяні протягом усього заняття. Викладач співпрацює зі студентами, використовуючи технічний засіб, що є надзвичайно привабливим для студентів.

Спілкування в Інтернеті. З метою вивчення іноземних мов може використовуватись як вільне спілкування в Інтернеті, так і спеціально організоване спілкування в режимі електронної пошти, електронної конференції та дошки об'яв. Це створює унікальну автентичну ситуацію діалогічного мовлення.

Найбільш широко використовується організоване спілкування за допомогою телекомунікаційних мереж: листування між окремими студентами і між цілими групами, обмін інформацією між навчальними закладами різних міст, країн. У цьому випадку, викладач грає роль організатора роботи, який допомагає спланувати листування, написати лист чи скласти колективну відповідь.

Проведення Інтернет-проектів. Проведення Інтернет-проектів дає можливість практично використовувати здобуті знання в реальних життєвих ситуаціях, сприяє розвитку комунікативних умінь та навичок студентів.

Існує два види проектів, планування, проведення і результати яких відрізняються один від одного: WWW-проекти і E-mail-проекти.

WWW-проекти розраховані на те, що студенти отримують завдання, для виконання якого їм необхідно знайти інформацію в Інтернеті і представити потім результати свого пошуку. Тема проекту може відповідати темі підручника або бути незалежною від неї. В будь-якому випадку вона має бути цікавою для студентів.

Щоб провести проект, недостатньо лише сформулювати тему і забезпечити студентам можливість працювати в Інтернеті. Викладач повинен підготувати проведення проекту: сформувати групи, визначити часові рамки проекту, продумати, які матеріали, крім Інтернету, можуть бути використані студентами, знайти необхідні адреси тощо.

Комунікацію електронною поштою краще за все проводити за допомогою E-mail-проектів. Успішним проект може бути у тому випадку, якщо він правильно спланований, має цікаву тему і відповідає рівню знань студентів.

Зазвичай, E-mail-проекти проводяться за участю двох чи декількох груп студентів із різних країн, для яких мова, яка використовується, є іноземною, а не рідною. У проведенні E-mail-проектів дуже важливим є етап планування. Спочатку необхідно знайти партнерів і обговорити з ними тему, потім обумовити часові рамки проекту. Необхідно вирішити, який продукт заплановано отримати після закінчення проекту. Перевагою E-mail-проектів є те, що комунікація іноземною мовою відбувається з реальними партнерами. Студентам важливо, що тексти створюються не для викладача з метою продемонструвати свої знання та отримати оцінку, а для партнерів-однолітків з метою передачі цікавої інформації чи обговорення актуальної проблеми. Це сприяє розширенню мовної компетенції студентів і підвищенню мотивації вивчення іноземної мови.

Комп'ютерні навчальні програми. Використання комп'ютерних програм у навчальному процесі дає змогу найбільш повно реалізувати принцип особистісно-орієнтованого навчання. Індивідуалізація процесу навчання здійснюється завдяки великому потенціалу комп'ютерних засобів щодо адаптації до потреб кожного студента. Стає можливо враховувати не лише вікові особливості та рівень підготовленості студентів, але й індивідуальні психологічні характеристики кожного студента. Принцип індивідуалізації у комп'ютеризованому навчальному процесі з іноземної мови забезпечується наступними чинниками: можливістю вибору індивідуального темпу роботи; індивідуальний способом керування навчальною діяльністю, застосування різних за ступенем складності завдань з можливістю переходу до більш складних чи навпаки більш простих варіантів роботи з

програмою залежно від успішності результатів; наданням індивідуального набору засобів підтримки навчання (довідники, підказки, ключі); адаптацією форми навчального матеріалу до індивідуальних особливостей сприйняття інформації конкретним студентом.

Таким чином, у статті досліджено роль сучасних інформаційних технологій у вивченні іноземних мов; проаналізувала основні форми організації роботи з використанням інформаційних технологій.

За допомогою сучасних комп'ютерних програм студенти відчують справжнє занурення у живу мову, отримують безліч можливостей для вивчення та запам'ятовування нових слів та мовних зворотів, а також для розвитку мовленнєвих навичок.

Враховуючи всі переваги й можливості сучасних інформаційних технологій, не варто забувати, що комп'ютер, здійснюючи цілу низку функцій навчання, все ж таки не може повністю замінити викладача іноземної мови. Комп'ютер не потрібно протиставляти викладачеві, а використовувати його як засіб підтримки його професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зубов А.В., Зубова И.И. Информационные технологии в лингвистике. – М.: Академия, 2004. – 144 с.
2. Подопригорова Л.А. Использование Интернета в обучении иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 5. – С. 25-31.
3. Ситдикова І. Комп'ютер поспішає на допомогу // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – №1. – С. 116-119.
4. http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Pedagogica/32272.doc.htm